

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
„Извештаји млетачких изасланика у Цариграду од 15. до 18. века (историјски,
културолошки и књижевни аспекти) “ Марије Митић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao Комисију:

Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници одржаној 26. јуна 2020. године.

2. Састав Комисије:

Ментор: др Жељко Ђурић, редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

Ужа научна област: Италијанистика

Датум избора у звање: 28. 10. 2008.

др Ксенија Ајкут, редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду

Ужа научна област: Туркологија

Датум избора у звање: 17. 04. 2019.

др Радмило Пекић, редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Ужа научна област: Историјске, археолошке и класичне науке

Датум избора у звање: 26. 06. 2020.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Марија Митић рођена је 6. марта 1988. године у Лесковцу. Основну школу и гимназију завршила је у Лесковцу. На Филолошком факултету у Београду, 2011. године, дипломирала је на катедри за италијанистику, са турским и португалским као пратећим језицима (просечна оцена 9,07). На матичној катедри, 2012. године завршила је мастер студије са темом *Језуитско позориште* (просечна оцена током мастер студија 9,80). Докторске студије на Филолошком факултету започела је 2013. године и успешно положила испите у обиму 120 ЕСПБ са просечном оценом 10. Тренутно је запослена у Интернационалној Либијско-арапској школи у Београду.

Библиографија

Научни радови:

1. Митић, Марија, Млетачки изасланици у односима са Османским царством од 15. до 18. века, *Лесковачки зборник*, LIX, Лесковац, 2019, 161-171.
2. Митић, Марија, Дубровчани у Лесковачком зборнику - рецепција, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац, 2020, рад у штампи.

Учешћа на конференцијама:

1. Митић, Марија, Анализа превода петог певања пакла са италијанског на португалски језик, *Стуликон -Књига резимеа*, Београд, 2011, 51-52.

2. Mitić, Marija, Značenje ženskih motiva u Nušićevim pripovetkama *Ramazanske večeri*, *Jezik, književnost, značenje/ Language, Literature, Meaning*, Knjiga sažetaka/Books of Abstracts, Niš, 2015, 73-74.

3. Митић, Марија, Миљковић, Стефани, Италијанизми у турском жаргону, *Савремена проучавања језика и књижевности. књ. 2. Седми научни скуп младих филолога Србије*, Крагујевац, 2015. Summary.

4. Митић, Марија, Султанија Нурбану - од харема до османског трона /Nurbanu Sultana- From the Harem to the Ottoman Throne, *Orientalistika - juče, danas, sutra/Oriental Studies- Yesterday, Today, Tomorrow*, Zbornik rezimeaa/ Books of Abstracts, Beograd, 2016, 52-53.

Преводи:

1. Разочарање, *Политикин Забавник*, бр. 3275, 2014, 58-59 (превод приче са португалског бразилског писца Жоаа Маркеша де Карваља).

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

„Извештаји млетачких изасланика у Цариграду од 15. до 18. века (историјски, културолошки и књижевни аспекти)“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Марије Митић има следећу структуру: *Увод*, (1) *Млечани и Османлије*, (2) *Канцеларија млетачког баиша и извештаји млетачких изасланика у Цариграду током 15. и 16. века*, (3) *Извештаји млетачких изасланика у Цариграду током 17. и 18. века*, (4) *Свакодневни живот млетачких изасланика у Цариграду*, (5) *Књижевни, лингвистички и уметнички аспекти у доба*

венецијанско-османских превирања, (6) Путотиси млетачких изасланика у служби извештаја, (7) Дубровчани у односима са Млечанима и Османлијама на нашим просторима, Закључак, Илустрације, Изворе и Литературу.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У докторској дисертацији кандидаткиње Марије Митић филолошко-аналитичком анализом одабраних текстова млетачких изасланика у периоду од 15. до 18. века приказани су поједини културно-историјски и књижевно-историјски аспекти који до сада нису били у потпуности обухваћени ни у једној објављеној монографији како на нашим просторима тако и ван њих.

Већ у уводном делу јасно је дефинисан одабир текстова који су у дисертацији обрађени, почев од текстова обухваћених у збиркама италијанских књижевника и историчара попут Алберија, Бароција, Беркета, Паладинија, Педани до Зелићевог Житија. Такође, у уводном делу је јасно истакнуто да се кандидаткиња базирала на одабиру најистакнутијих извештаја који обухватају званичне извештаје попут депеша и релација, незваничне извештаје као што су епистоле упућене родбини и пријатељима, као и путописи у које спадају релације о путовањима и путнички дневници. Уз увођење у адекватну научну методологију објашњени су циљеви истраживања засновани на недовољно истраженим књижевним и културним аспектима у чему је и драг проучавања поменутих текстова. Како би се дубље разумевала тематика која подразумева анализу и интерпретирање текстова млетачких изасланика у Цариграду кандидаткиња је у првом поглављу о Млечанима и Османлијама дала осврт на опште историјске прилике које су у великој мери утицале на формирање књижевних и културних веза између Млетачке републике и Османског царства. У оквиру поменутог поглавља успешно су представљени најважнији догађаји који су, када је реч о млетачко-османским односима, обележили период од 15. до 18. века и истакнути су најважнији међу млетачким изасланицима који су у том периоду боравили у Цариграду.

Када је реч о другом поглављу дисертације сасвим оправдано је истакнута важност канцеларије млетачког представника у Цариграду чија функција је утемељена у том граду још од средњег века, а такође поменути су и други чланови баилове мисије међу којима је у раду посебна важност дата драгоманима као важним медијаторима у језичком, књижевном и интеркултуралном процесу. У овом поглављу кандидаткиња је хронолошки анализирала најистакнутије извештаје настале током 15. и 16. века. Међу њима су извештаји Никола Барбара, Андре Гритија, Пјетра Брагадина, Антонија Барбарига, Андре Дандола, Паола Контаринија и Ђакома Соранца. Непосредно пре саме анализе и интерпретације сваког од поменутих текстова, кандидаткиња упућује и на биографске податке сваког аутора. У оквиру анализе поменутих текстова приметна су два нивоа. Први се односи на дефинисање извештаја са аспекта књижевних жанрова, те долазимо до закључка да се извештаји обрађени у овом поглављу дефинишу као релације које су по својој структури и наративној форми званичне епистоле, настале током средњег века и током хуманизма и ренесансе. Други ниво анализе односи се на тумачење симболике и културних аспеката који указују на превазилажење језичких баријера, на кодекс понашања млетачких представника, као и на њихову перцепцију обичаја заступљених на Османском двору.

Будући да барок и просветитељство представљају такође плодан период када је реч о извештајима који су поникли из пера млетачких изасланика кандидаткиња се није ограничила само на извештаје настале током ренесансе, већ је представила и поједине значајне извештаје написане крајем 17. и током 18. века. У оквиру овог корпуса издвајају се извештаји Агостина Нанија, Отавијана Бона, Симонеа Контаринија, као и извештаји Франческа Фоскарија. Овде се у књижевно-историјском контексту уочава да су депеше биле честа форма која се јавља у оквиру епистолографије што није била толико честа појава у пређашњој традицији. Свакако, релације су и даље писане а њиховом анализом увиђамо да су посебно заступљени културни аспекти који сведоче о идеализацији султановог двора као важне институције, тј. као центра културе и места где су млади интелектуалци стицали образовање. Говорећи о процесу стицања образовања на Османском двору кандидаткиња посебно истиче оне одломке који говоре о важности изучавања

страних језика. Поред тога, у извештајима се уочавају и делови у којима су млетачки изасланици говорили о одликама османских владара а њихова перцепција се мењала у зависности од политичко-културног контекста и била конципирана на основу ширег контекста барокне моралне филозофије.

У четвртом поглављу дисертације темељно су анализирани културно-историјски аспекти који говоре о свакодневном животу млетачких изасланика у Цариграду, а у самом поглављу издвојено је неколико целина, па тако наилазимо на приказ престонице Османског царства о којој се говори у извештајима Ђакома Соранца, Ђанфранческа Морозинија, Ђованија Мора, Матеа Занеа и других млетачких изасланика који су говорили о структури Цариграда који се због својих цамија, хамама и каравансараја разликовао од европских градова. Са посебним акцентом је приказана Галата, цариградска четврт у којој су живели млетачки изасланици, те су анализирани културно-историјски аспекти који говоре о друштвеној структури и о односима између Млечана и другог муслиманског као и немуслиманског живља. Како би указали част османским званичницима Млечани су имали традицију даривања а о томе су писали и у својим извештајима. Стога следећа целина дисертације говори о аспектима материјалне дипломатије о којима се писало у извештајима Антонија Барбарига, Томаза Албертија, Ђованија Мора и других. Најзад, у последњој целини четвртог поглавља приказани су аспекти који сведоче о свакодневном животу Османлија у Цариграду. Овом приликом кандидаткиња је успешно интерпретирала извештај Луиђија Басана који је писан у форми незваничних епистола, а касније објављен у Италији као прва културна историја о животу и обичајима Османлија.

У наредном поглављу у коме су заступљени лингвистички, уметнички а понајвише књижевни аспекти са посебним освртом на извештаје Ђованија Батисте Донада и Ђанбатисте Годеринија успешно су приказане млетачко-османске књижевно-историјске везе. Поменути извештаји спадају у незваничне извештаје млетачких представника, настале на основу епистола упућених породици и пријатељима које су потом објављене као прве историје османске књижевности записане из пера Млечана. У поглављу су обрађени најважнији аспекти који

сведоче о османској писмености, о превођењу дела арапских и персијских аутора на османски језик, као и књижевној традицији истакнутих песника диванске књижевности попут Фузулија, Бакија, Нефија, Недима, Шејха Галипа и других. У оквиру овог поглавља кандидаткиња је указала на то да се одређени елементи и симболи диванске поезије јављају и у италијанској барокној поезији, а исто тако компарирањем и превођењем одабраних стихова и пословица са староиталијанског и турског језика на српски показала је добро познавање поменутих језика и изузетно преводачко умеће. Шесто поглавље тезе посвећено је путописима који су обухваћени ширим жанром мемоара. Путописи такође спадају у извештаје млетачких изасланика, те је овде на примерима дескрипције Соранцовог, Контаринијевог и Кастијевог путовања анализирана њихова структура и тематика на основу чега се може закључити да су конципирани као релације о путовањима и као путнички дневници.

У седмом поглављу које се директно надовезује на шесто поглавље уз осврт на најважније млетачко-османске прилике условљене односима са Дубровником приступљено је темељној анализи компаративних књижевно- историјских аспеката. Поменути аспекти уочавају се компарирањем извештаја односно путописа Млечана, Дубровчана и Османлија и долази се до закључка да се поједини књижевни елементи као и наративна форма понављају код готово свих аутора поменутих путописа што је у великој мери утицало на формирање књижевних стилова и тенденција на Балкану. У самом закључку кандидаткиња је прецизно указала на то да се значај изучавања извештаја млетачких изасланика не огледа само у сагледавању политичких и дипломатских веза између Млетачке републике и Османског царства већ и културно-историјском и књижевно-историјском контексту у коме је видно прожимање и утицаји које су Млечани примили од Османлија у књижевности и култури, као и обрнуто.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Марије Митић представља велики научни допринос на пољу компаративне историје књижевности и компаративне историје културе. Научном методологијом која је по први пут примењивана код оваквих извора дошло се до закључка да они нису само грађа подробна у оквиру изучавања историјских, већ и књижевних и културних аспеката. Такође, темељном анализом и интерпретацијом поменутих извора утврђено је да су како званични извештаји, у које спадају релације и депеше, тако и незванични, у које спадају путописи и епистоле упућене рођацима и пријатељима подједнако важни јер на основу њих сазнајемо не само о млетачко-османским политичко-економским везама које су оствариване у периоду од 15. до 18. века, већ и о свакодневном животу Млечана у Цариграду, о изгледу Османске престонице, о обичајима Османлија, и о другим аспектима. Исто тако, сазнајемо и узајамним књижевним утицајима који ће посебно бити изражени током барока. На основу тога можемо рећи да извештаји анализирани у овој дисертацији представљају значајан део књижевно-историјске и културно-историјске баштине забележене на венецијанском дијалекту староиталијанског језика.

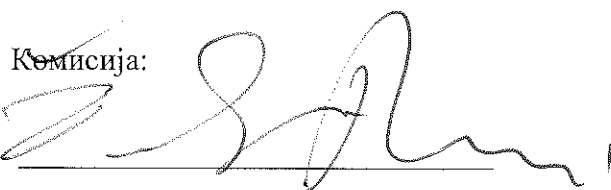
VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

На основу научно-методолошког приступа примењиваног у раду као и на основу закључака који су проистекли из дуготрајног и темељног процеса изучавања можемо закључити да је теоријски и практично осветљена проблематика која је деценијама постојала у изучавању извештаја млетачких изасланика у Цариграду. Стога изјављујемо да овај извештај указује на оригиналност докторске дисертације Марије Митић „Извештаји млетачких изасланика у Цариграду од 15. до 18. века (историјски, културолошки и књижевни аспекти) “ и да се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

VIII ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да извештај прихвати и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидаткињу позове на усмену одбрану пред истом комисијом.

У Београду, 27. јула 2020.

Комисија:

др Жељко Ђурић, ред. проф.

др Ксенија Ајкић, ред. проф.

др Радмила Чекић, ред. проф.